

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Akureyri, 28. október 2020
2010025 JFK

Efni: Umsögn vegna frumvarps til laga jafna stöðu og jafnan rétt kynjanna, 14. mál, 151. lögjafarþing 2020-2021.

Jafnréttisstofa þakkar fyrir tækifærið til að koma á framfæri umsögn vegna ofangreinds máls. Stofnunin hefur tekið virkan þátt í undirbúningi málsins en vill áréttta neðangreind atriði:

6. og 7. gr. Jafnlaunavottun (6.gr.) og Jafnlaunastaðfesting (7.gr.)

Jafnlaunastaðfesting er stórt og mikið verkefni sem krefst agaðrar yfirlegu og rýni á innsendum gögnum. Um er að ræða valkost fyrir smærri fyrirtæki sem þar með geta sparað sér tíma og kostnað við að fara í gegnum vottunarferli. Jafnlaunakerfi þessara aðila og framkvæmd þeirra þurfa þó að uppfylla kröfur og mega ekki mismuna í launum á grundvelli kyns rétt eins og hjá þeim aðilum sem öðlast þurfa jafnlaunavottun. Kröfurnar hvað þessa þætti varðar eru því þær sömu.

Það krefst mikils og vandaðs undirbúnings af hálfu Jafnréttisstofu að takast á við verkefnið, setja upp ferla, viðmið og þjálfar (og ráða) starfsfólk til að sinna verkefninu. Jafnréttisstofa reiknar einnig með að þurfa að útbúa fræðsluefni um jafnlaunastaðfestingu þar sem gerð verði grein fyrir þeim kröfum sem gerðar eru og hvers konar gögnum þurfi að skila til þess að hægt verði að taka þau til mats. Einnig verður að gera ráð fyrir að fyrirtæki leiti ráðgjafar til Jafnréttisstofu.

Um 500 fyrirtæki falla í þann stærðarflokk sem hér um ræðir og ekki óvarlegt að áætla að stór hluti þeirra velji jafnlaunastaðfestingu fram yfir jafnlaunavottun m.t.t. umfangs og kostnaðar. Öll þurfa þessi fyrirtæki að hafa fengið staðfestingu fyrir árslok 2022. Að fenginni reynslu af stöðunni varðandi jafnlaunavottun má búast við því að mikill þungi verði í umsóknum um jafnlaunastaðfestingu síðustu mánuði ársins 2022. Jafnréttisstofa er því viðbúin að á þeim tíma geti myndast biðlistar þar sem reiknað er með að rýni gagna frá hverju fyrirtæki taki dágóðan tíma. Til að reyna að koma í veg fyrir það telur Jafnréttisstofa að skynsamlegt gæti verið að skipta þeim u.þ.b. 500 fyrirtækjum sem hafa kost á að fara staðfestingarleiðina í a.m.k. tvennt þar sem annar hópurinn þurfi að hafa fengið staðfestingu eða vottun fyrir árslok 2022 og hinn fyrir árslok 2023.

Rétt er einnig að halda því til haga að afar mikilvægt er að Jafnréttisstofa fái aukið fjármagn til þess að mæta þessu nýja og umfangsmikla verkefni. Lagt hefur verið til að bætt verði við einu stöðugildi. Jafnréttisstofa gerir þó ráð fyrir, sökum umfangs verkefnisins, að annað starfsfólk stofnunarinnar muni einnig sinna verkefninu. Hagrætt verður því í starfsmannahópnum og verkefnum starfsfólks breytt til þess að

ná utan um þetta stóra verkefni. Jafnréttisstofa telur rétt að hafa orð á því að eins og áður er lýst má búast við að stór hluti þeirra fyrirtækja sem hafa kost á að nýta sér jafnlaunastaðfestingu geri það og því gæti komið til þess að verkefnið verði enn umfangsmeira fyrir Jafnréttisstofu en sem nemur viðbót upp á eitt stöðugildi. Eingöngu reynslan getur skorið úr um það.

9. gr. Eftirlit með jafnlaunavottun

Í þessari grein eru þau nýmæli að Jafnréttisstofu er fengið eftirlit með því að fyrirtæki og stofnanir þar sem 25 eða fleiri starfa að jafnaði á ársgrundvelli öðlist jafnlaunavottun eða jafnlaunastaðfestingu. Þetta eftirlit er í höndum samtaka aðila vinnumarkaðarins samkvæmt núgildandi lögum en á að mati Jafnréttisstofu betur heima hjá stofnuninni þar sem það fellur vel að eftirlitshlutverki hennar. Hér er um að ræða nýtt verkefni hjá Jafnréttisstofu og því nauðsynlegt að tryggja fjármögnun þess.

14. gr. Menntun og skólastarf

Í 4. mgr. kemur fram að efla skuli rannsóknir á stöðu kynjanna í íslensku samfélagi, jafnt fræðilegar grunnrannsóknir sem hagnýtar rannsóknir, og miðla niðurstöðum þeirra markvisst innan skólakerfisins og til fjölmiðla. Af ákvæðinu er ekki ljóst hver ábyrgðaraðilinn er. Í 5. mgr. er rætt um að það ráðuneyti sem fer með fræðslumál skuli fylgjast með að jafnréttis kynjanna sé gætt í skóla- og uppeldisstarfi sem og á fristundaheimilum og í íþrótt- og æskulýðsstarfi. Þessi mgr. hefur þó ekki skýra skírskotun til 4. mgr. Í ljósi þess að það kemur fram í markmiðsákvæði draganna (h-lið) að efla skuli rannsóknir í kynja og jafnréttisfræðum, telur Jafnréttisstofa að það færi betur að færa þessa málsgrein þannig að það endurspegli betur mikilvægi inntaks hennar.

15. gr. Almenn bann við mismunun

Jafnréttisstofa fagnar því að í 1. mgr. er bætt við fjölþættri mismunun og telur það mikilvægt skref.

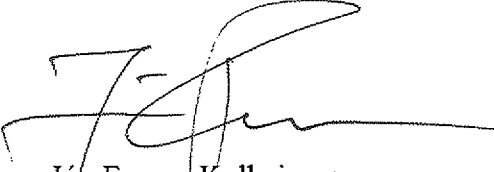
Í 2. mgr. er fjallað um sértækar aðgerðir en þær eru skilgreindar í 8. tl. 2. gr. Þar kemur fram að um sé að ræða sérstakar tímabundnar aðgerðir sem ætlað er að bæta stöðu eða auka möguleika kvenna eða karla í því skyni að koma á jafnri stöðu kynjanna á ákveðnu sviði þar sem á annað kynið hallar. Þar getur þurft tímabundið að veita öðru kyninu forgang til að ná jafnvægi. Einnig sértækar tímabundnar aðgerðir sem ætlað er að auka möguleika fólks með hlutlausu skráningu kyns í þjóðskrá ef í ljós kemur að það stendur höllum fæti í samfélaginu í samanburði við konur og karla. Jafnréttisstofa telur viðbótina um hlutlausu skráningu kyns jákvæða og fagnar henni. Þó er að mati stofnunarinnar tilefni til að skýra með nánari hætti hvað felst í sértækum aðgerðum. Í greinargerð sem fylgir frumvarpsdrögum segir um skilgreininguna á sértækum aðgerðum að sem dæmi um aðgerðirnar megi nefna þegar leitast sé við að auka hlutfall kvenna í hefðbundnum karlastörfum, t.d. á sviði tölvunar- eða verkfræði, til að auka hlutfall karla í hefðbundnum kvennastörfum, t.d. við hjúkrunarfræði. Er þetta sagt í samræmi við eitt af meginmarkmiðum frumvarpsins. Eftir stendur að það

er ekki ljóst til hvaða aðgerða aðilar sem vilja uppfylla þessi markmið mega grípa, þ.e. með hvaða hætti megi auka hlufall kvenna í hefðbundnum karla störfum og öfugt.

29. grein

Í 2. mgr. segir „Þá skulu opinberir aðilar leitast við að greina á milli kynja við alla tölvfræðivinnslu nema þegar sérstakar ástæður, svo sem persónuverndarhagsmunir, mæli gegn því.“

Jafnréttisstofa leggur til að „leitast við að“ verði fellt brott. Telur stofan að þessi skylda ætti að vera afdráttarlaus, en með því næst tilgangur ákvæðisins betur.

Jón Fannar Kolbeinsson
Lögfræðingur

